

Z kalendára výročí

(v prvom polroku 2022)

(6 medailónov významných kresťanských osobností)

(zostavil *Dušan JEDINÁK*)

Topoľčany
2021

Predhovor

„Kresťanom nie je ten, kto bol pokrstený, kto bol birmovaný, kto sa zúčastňuje na bohoslužbe, lež ten, kto vnútorným precítením prijíma Krista a svojim zbožným konaním to aj vyjadruje“ Erazmus Rotterdamský (1466 – 1536).

Skutočné kresťanstvo je totiž nepohodlné, je provokujúce, pretože vyžaduje zmenu, zrieknutie sa hriechu, ohlasuje a vyžaduje pokoru, čistotu, vernosť, sebaovládanie, zodpovednosť, spravodlivosť, odpúšťanie, štedrosť a množstvo ďalších nepopulárnych čností.

Vladyka VASIL': Keď sa ohlasovanie Božej pravdy stane nepohodlným...

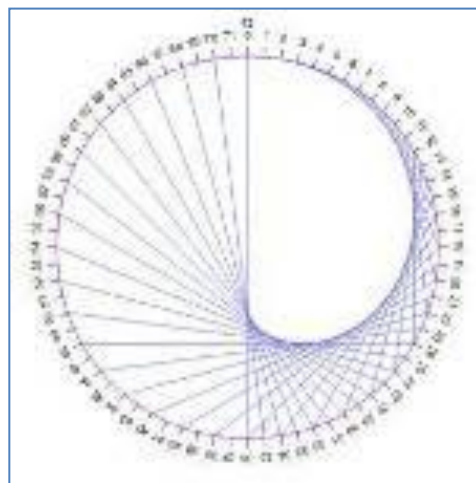
Nie sme viac jediní, ktorí dnes produkujú kultúru, ani prvými, ani tými najpočítavnejšími,... Nenachádzame sa viac v kresťanskom režime, pretože viera - najmä v Európe, ale aj vo veľkej časti Západu - už nie je očividným predpokladom spolunažívania. Čo je horšie, že je často odmietaná, zosmiešňovaná, marginalizovaná a vysmievaná... pápež František

Asi je podnetné, aby sme sa kresťanmi nielen nazývali, ale nimi aj boli celým svojim životom. Jednou z príležitostí by mohlo byť rozvíjanie dialógu medzi všeobecnou kultúrou a kresťanskou vierou prostredníctvom poznávania a prezentácie zmysluplných hodnôt i odvážnych tvorcov kresťanského umenia a kultúry.

Aj tento rok môžeme výraznejšie upozorniť vo svojom okolí na aktuálne kresťanské hodnoty a dlhodobú zmysluplnú kultúru. Prehľadný polročný kalendár, pripomínajúci 6 osobností kresťanského spoločenského života, ktoré majú v príslušnom mesiaci prvého polroka 2022 okrúhle (deliteľné piatimi) výročie narodenia alebo úmrtia:

GALILEI
CHALÚPKA, S.
BRAUN, W.
HELL, M.
MÁRIA TERÉZIA
GAUDÍ, A.

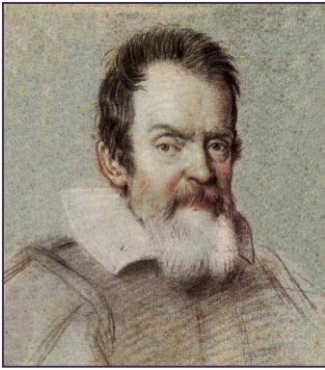
„Daroval som mnoho darov a dobier, či duchovných, ale aj telesných a rozdelil som ich všetky takým rozličným spôsobom, že nikto nedostal všetky, aby ste vy ľudia mali nevyhnutne potrebu si vzájomne pomáhať. Iste, mohol som dať každému človeku všetko, čo by nutne potreboval, či už pre dušu, alebo pre telo, ale chcel som, aby jedni potrebovali druhých a aby sa stali mojimi služobníkmi v prerozdeľovaní tých milostí a darov druhým ľuďom, ktoré dostali odo mňa. Či sa mu to páči, alebo nie, človek sa nemôže zaobísť bez skutkov lásky. To poukazuje na to, ako veľá je v mojom dome úloha, prostredníctvom ktorých neočakávam iné než lásku.“

Katarína SIENSKÁ (1347 – 1380) v diele *Dialóg s Božou prozreteľnosťou* (1378)

Galileo GALILEI

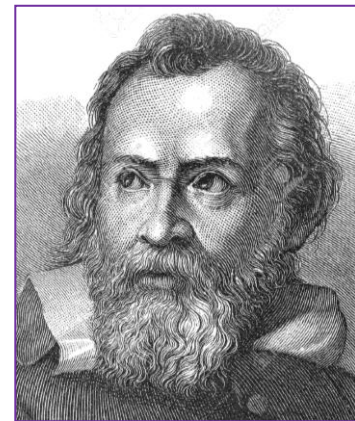
(15.2.1564 – 8. 1. 1642)

Pochádzal zo starej váženej florentskej rodiny. Žil v dobe doznievajúcej renesancie, vo vlnách reformácie a protifeudálnych vzbúr. Spoznal, že matematika je prostriedok poznávania a presného popisu prírodných javov. Zistil (1583), že doba kyvu kyvadla nezávisí od jeho hmotnosti a veľkosti rozkyvu, ale mení sa iba s dĺžkou kyvadla. Vynašiel hydrostatické váhy a stanovil poučky o určovaní ťažiska niektorých pevných telies (1586). Skonstruoval termoskop ako prototyp teplomera i stroj na zdvíhanie vody (1593). Sám zostavil pomerne účinný ďalekohľad a ako prvý ho použil na astronomické pozorovanie

(1610). Odhalil slnečné škvrny, objavil Venušine fázy i pohyb Jupiterových mesačikov. Svoje astronomické objavy uverejnil v spise *Sidereus nuntius – Hviezdny posol*. Galileo Galilei vydal (1632) svoj slávny spis *Dialóg o dvoch najväčších svetových sústavách*. Tam rozvinul nové myšlienky, definoval pojem rýchlosti a zrýchlenia. Rozobral problém skladania pohybov a sformuloval myšlienku relativnosti pohybov. Galileiho princíp relativity sa stal jedným zo základných postulátov klasickej mechaniky. Väzba prírodných vied a matematiky s ľudským životom je odvtedy stále tesnejšia, bezprostrednejšia a plodnejšia.

Z myšlienok

- ✓ *Kto by chcel tvrdiť, že bolo videné a poznané všetko, čo je vo svete prístupné zmyslom a poznateľné?... Skutočné je všetko, čo možno matematicky vyjadriť.*
- ✓ *Meraj všetko, čo je merateľné a nemerateľné urob merateľným.*
 - ✓ *Ľudský intelekt poznáva niektoré pravdy tak dokonale a s takou absolútnou istotou ako sama príroda.*
- ✓ *Keď môj rozum a moje experimenty sa v niečom zhodujú, nerobím si nič z toho, že to odporuje mienke väčšiny ľudí.*
- ✓ *Skutočne si nemyslím, že by bolo treba pripustiť, že ten istý Boh, ktorý nám dal zmysly, rozum a pochopenie, by chcel, aby sme zanedbávali ich použitie, že by nám poučenie, ktoré môžeme dostať cez ne, poskytol iným spôsobom a že by nás takto chcel priviesť k popretiu skúsenosti a rozumu.*
- ✓ *Príroda je napísaná vo veľkej knihe, ktorú máme stále otvorenú pred sebou. Myslím tým vesmír. Tejto knihe porozumieme, ak si osvojíme jej jazyk a spoznáme lítery, ktorými je napísaná. Jej jazyk je jazykom matematiky a písmenami sú trojuholníky, kruhy a iné geometrické útvary.*
- ✓ *Nemôžete nikoho nič naučiť. Môžete mu prinajlepšom pomôcť, aby to sám v sebe našiel.*
- ✓ *Biblia učí ako sa dostať do neba, a nie ako sa nebo točí.*
- ✓ *Dve pravdy si nemôžu nikdy odporovať.*

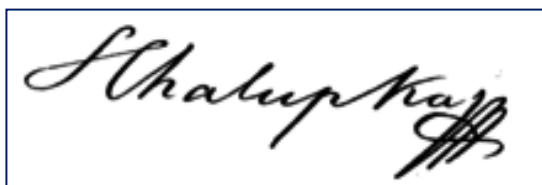
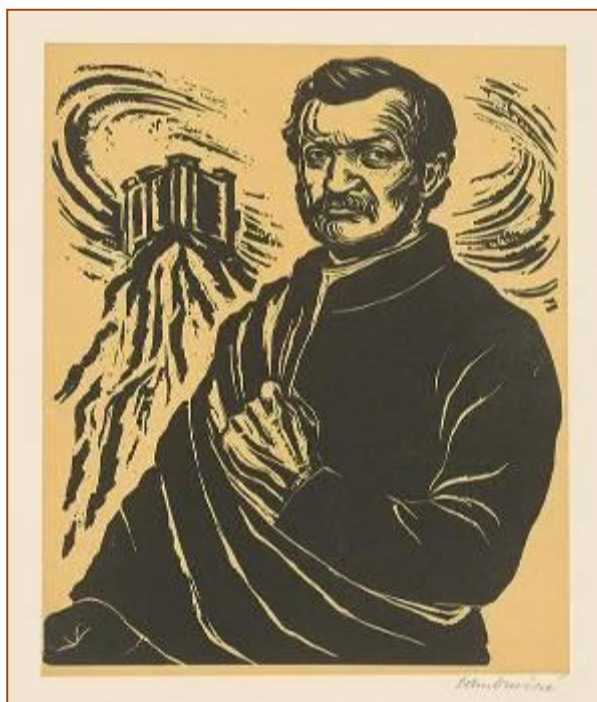

Samo CHALÚPKA

(* 27. 2. 1812 – † 10. 5. 1883)

**“ Pravde žil som, krivdu bil som - verne
národ môj ľúbil som.”**

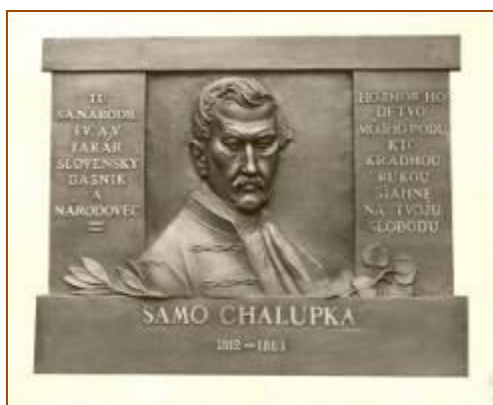
Básnik, spoluautor Memoranda slovenského národa, pochádzal zo starej literárskej rodiny. Študoval na lýceu v Kežmarku, Rožňave a v Bratislave, kde sa stal jedným zo zakladateľov Spoločnosti česko-slovanskej (1829), v rokoch 1831 -1832 jej podpredsedom. Pôsobil ako evanjelický kaplán v Chyžnom, od roku 1836 bol farárom v Jelšavskej Teplici, v roku 1840 prevzal faru v Hornej Lehote, kde pôsobil až do svojej smrti. Bol členom spolkov Vzájomnosť (1837) a Tatrín (1844). Stál pri vzniku Matice slovenskej. Študoval slovanské dejiny a ľudovú epiku, zbieral slovenské ľudové povesti a piesne. Najvýznamnejším jeho dielom je spev *Mor ho!*.

<http://dikda.eu/samo-chalupka/>
<https://zlatyfond.sme.sk/autor/47/Samo-Chalupka/>
<https://www.youtube.com/watch?v=GzvbHztrFI>

„V tom našom národe, zle to tam nedobre.
Krivda za stôl sadla, pravda u dvier žobrel!“

Wernher von BRAUN

(23. 3. 1912 – 16. 6. 1977)

Pochádzal zo starej pruskej šľachtickej rodiny. Zo záujmu o astronómiu si ako štrnásťročný konštruoval jednoduchý hviezdársky ďalekohľad. Po maturite začal študovať na berlínskej technike. konštruoval V Peenemünde konštruoval nemecké vojnové rakety V2. Po vojne sa dostal Američanom. Získal občianstvo USA (1955) a stal uznávaným raketovým konštruktérom. Bol riaditeľom Marshallovho strediska kozmických výskumov. Stal sa otcom projektov Apollo, Saturn i Skylab. 20. júla 1969 pristála na Mesiaci posádka Apolla 11, vynesená zo Zeme, vtedy najsilnejšou raketou Saturn.

Šéfkonštruktérom nosnej rakety bol pôvodom nemecký raketový odborník Wernher von Braun.

Z myšlienok

- *Jedinou chybou V2 bolo, že pristávala na nesprávnej planéte... Naša hračka sa stala ničivou zbraňou.*
- *Moja vlasť prehrala už dve svetové vojny, nabudúce by som chcel byť na strane víťazov.*
- *Môcť cestovať na Mesiac, skúmať kozmos, ale nie teleskopmi, ale na raketách... To ma priťahovalo ako Kolumba jeho cesta do Ameriky.*
- *Dobyť vesmír je najväčšie technologické vízum doby, v ktorej žijeme. Prvým rozhodným krokom pri dobývaní kozmu bude umiestnenie predmetu na obežnú dráhu, kde bude obiehať okolo Zeme.*
- *Zisťujem, že je rovnako ťažké rozumieť vedcovi, ktorý neuznáva existenciu zvrchovanej racionality v pozadí existencie vesmíru, ako pochopiť teológa, ktorý popiera pokroky vedy. A určite neexistuje vedecký dôvod, prečo by si Boh nemohol uchovať rovnakú dôležitosť v našom modernom svete, akú mal predtým než sme začali skúmať jeho stvorenie teleskopom, cyklotrónom, a kozmickými vozidlami.*

Wernher von Braun

- *Problém amorality je veľmi starý. Z histórie renesancie vidieť, že aj najväčší architekti, ako Michelangelo, boli prinútení stavať nové stroje a pevnosti.*
- *Nech je nadovšetko sláva Bohu, ktorý stvoril tento veľký vesmír, aby človek do neho svojou vedou s hlbokou úctou zo dňa na deň prenikal a skúmal ho.*

Maximilián HELL (15.5.1720 – 14. 4. 1792)

Od mladosti žil v prostredí technických výkresov a fyzikálno-matematických výpočtov. Študoval v Banskej Štiavnici, v Banskej Bystrici, v Trenčíne aj vo Viedni. Bol (od 1738) členom Jezuitského rádu, za kňaza vysvätený (1750). Prenikol do tajov astronómie. Učil latinčinu a gréčtinu v Levoči i v B. Bystrici. V Trnave aj v Kluži sa zaslúžil o výstavbu observatória.

Prijal (1755) miesto riaditeľa hvezdárne vo Viedni, začal vydávať ročenku *Ephemerides Astronomicae*. Pozoroval (1761; 1769) prechod Venuše pred Slnkom. Zistil pomerne presnú vzdialenosť Slnka od Zeme, získal cenné poznatky z výskumu polárnej žiary aj geomagnetických meraní. Bol autorom viacerých (asi 26) vedeckých knižných publikácií napr. *Elementa algebrae*

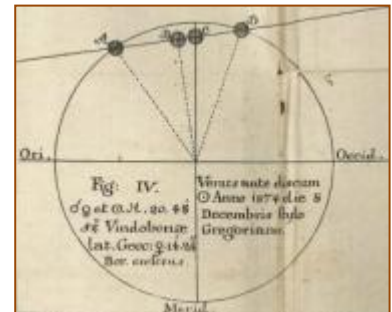
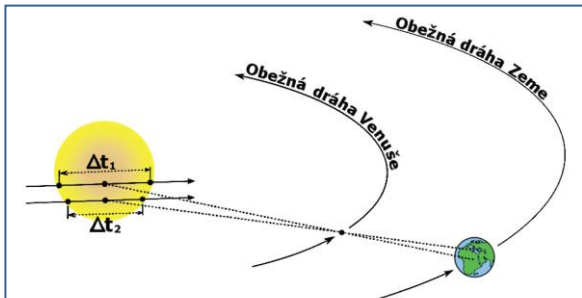
Joannis Crivelli magis illustrata (1745); *Adjumentum memoriae manuale chronologico-genealogico-historicum* (1750); *De la célébration de la Pâque* (1761); *Elementa arithmeticae numericae et litteralis* (1763); *De satellite Veneris* (1765); *De Transitu Veneris* (1770). Bol členom učených spoločností v Paríži, Štokholme, Bologni, Kodani, Göttingene, Trondheime a v Londýne. ...učené odbory, ktoré nič neobjavujú, musia byť z vedeckej učenej spoločnosti celkom vylúčené ...

Maximilián Hell patril ako astronóm, matematik a fyzik k významným osobnostiam 18. storočia a bol zapísaný (1970) aj do kalendára UNESCO. Jeho meno nesie aj kráter na Mesiaci.

Z diela

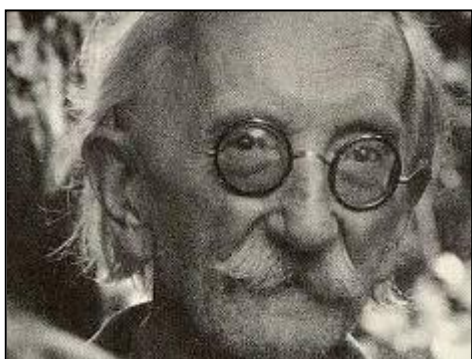
Na pozvanie Kristiána VII., kráľa Dánska a Nórska, sledoval (1768) Venušu za polárnym kruhom na ostrove Vardö. Pozoroval jej prechod slnečným diskom, tzv. zatmenie Slnka. Na základe arktických pozorovaní ako prvý vypočítal mimoriadne presnú paralaxu Slnka na 8,82" oblúkovej sekundy, čo sa len veľmi málo odchyľuje od súčasnej hodnoty 8,7915 oblúkovej sekundy, a z toho vzdialenosť Zeme od Slnka.

Slnčná paralaxa, znamená uhol, pod ktorým by sme zo stredu Slnka vo vzdialenosti jednej astronomickej jednotky (AU), videli priemer našej Zeme. Z takto získanej paralaxy sa potom určí vzdialenosť medzi Zemou a Slnkom. Pri prechode Venuše je to lepšie, lebo Venuša je k nám bližšie, a v dôsledku toho aj jej paralaxa je väčšia, a vzdialenosť sa určí presnejšie.

Bohuslav REYNEK (31. 5. 1892 – 28. 9. 1971)

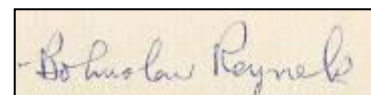
Český básník, překladatel, grafik. Narodil se v Petrkově u Havlíčkova Brodu a tam i zemřel. Vystudoval reálku v německy mluvící Jihlavě a nastoupil na vysokou školu do Prahy, ale za pár týdnů odtud zběhl. V letech 1926 - 1936 žil s rodinou, manželkou a později také se dvěma syny, střídavě ve Francii a v Petrkově. První sbírky, psané ve dvacátých letech minulého století, jsou ovlivněny expresionismem.

Významnější je motiv rodného kraje, Vysočiny, a její přírody.

Z jeho básní je stále patrnější křesťanská spiritualita a láska k Bohu a ke všemu božímu stvoření

po vzoru sv. Františka z Assisi. Zvláštní místo v jeho básních zauímají obrazy z lidského hlediska zcela nepatrných tvorů, které přispívají k vyličení básníkovy pokorné lásky k Bohu, životu a ke všemu, co žije a trpí. Významná byla i jeho překladatelská činnost. Překládal z francouzského a německého jazyka především díla francouzských katolických básníků a německých expresionistů. V letech 1927 – 1929 vystavoval svoje kresby, pastely a lepty na několika výstavách ve Francii. *Pan Reynek múzu nepotřeboval. Básník potřebuje lásku.*

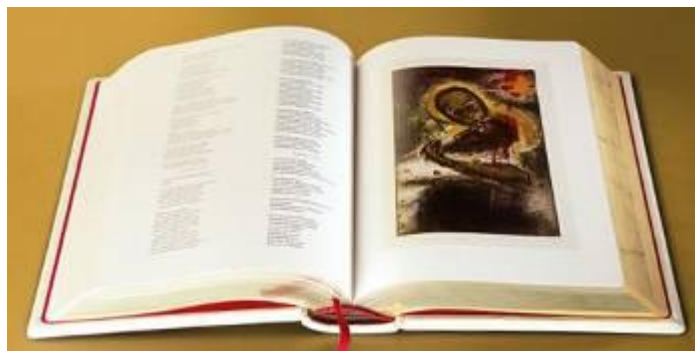
Z myšlienok a diela

✚ *Krása zůstává navzdory všemu jedním z nejmocnějších projevů života.*

✚ *Žádná velká věc se tady neděje bez kříže...*

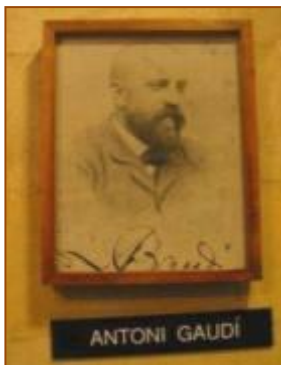

*Bože, dlouho již tě moje duše hledá,
a jest cesta stále táž, tak šeda
slunce na obzoru mdlé, jak v přehršli
by tvou mládě ukryté, jež potloukli
a jehož teplá krev ti z prstů kane...
- Neptám se tě, dojdou-li, můj Pane,
vím, že dojdou, ale kdy a kam?
Všemu svěřuji se: světlu, tmám,
ale cesta moje šeda v noci, ve dne,
na obzoru nic, neb ono slunko bédné,
mládě ztracené, jež, skleslý, nevím již,
zda, Bože, dechem zahříváš, neb zabíjíš...*

Antoni GAUDÍ

(25. 6. 1852 – 10. 6. 1926)

Narodený ako Antón Placido y Guillermo Gaudí (i Cornet), bol geniálny katalánsky architekt s obrovskou dávkou fantázie a špecifickým rukopisom. Uznanie dosiahol vďaka schopnosti syntetizácie tradícií a originalitou ako v technických riešeniach, tak aj v brilantných, unikátnych a kreatívnych ornamentoch. Jeho najzaujímavejším a najväčším dielom (od 1884) je kostol *Sagrada Família*, ktorý hral rolu v zintenzívňovaní jeho hlbokého náboženského cítenia, ale aj v schopnosti ako zrealizovať svoje architektonické plány. Chrám v Barcelone posvätil (7. novembra 2010) pápež Benedikt XVI., dokončený má byť v roku 2026.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Antoni_Gaudí

Z myšlienok a diela

❖ *Věda připomíná koš neustále naplňovaný věcmi, se kterými si nikdo neví rady. Pak přijde umění a vytáhne z něho přesně to, co je potřeba k uskutečnění díla.*

❖ *Konstrukční jednoduchost nadevše!*

Ešte od Komenského

Vznešenejšie je zblížovať, než rozptyľovať.

*Celá Zem a ľudská spoločnosť nie je nič iné
než akási aréna zápasov.*

*Ak je svet jeden po stránke prírodnej, prečo by sa teda takým nestal
i po stránke mravnej? Spoločná matka zem nás všetkých nosí a sýti,
vzduch a vetry nás všetkých ovievajú a oživujú, všetkých nás kryje to isté nebo,
to isté slnko i s ostatnými hviezdami okolo nás všetkých obieha a striedavo nás ožaruje,
takže je zrejmé, že všetci obývame spoločný prýbytok a spoločný vzduch nás všetkých udržiava
pri živote.*

*Ak sme všetci občanmi jediného sveta, čo nám bráni, aby sme sa nespojili v jediný štát
a nepodriadili sa tým istým zákonom?*

O ľudstve platí, že aké sú časti, taký je i celok.

*Celý vek sveta nemôže sa konečne nezastaviť na nejakom najvyššom stupni, rovnako
ako vývojové stupne každého jednotlivého človeka idú stále vyššie, až sa konečne zastavia.
Ak čiastočnosť, zložitosť a násilnosť rozmnožili naše biedy, potom všeobecnosť, jednoduchosť
a dobrovoľnosť sú lieky, ktoré odstránia naše neduhy.*

Filozofia má svoj nový cieľ: aby sme našli cestu k zhode.

*Koniec politiky prinesie zhromaždenie národov sveta v svornosti.
Až dosiaľ boli časy svárov, odteraz budú časy mieru.
Cieľom ľudskej spoločnosti je všeobecný pokoj a bezpečnosť.
Najsvetlejším cieľom najuniverzálnejšieho zhromaždenia osvietených mužov bude ukázať
celému svetu svetlo, mier a spásu.*

Spájaj a kraľuj!

Jan Amos KOMENSKÝ (28.3.1592 – 15.11.1670)